

Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ καὶ θέωση τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ ἐνανθρώπηση ἀποκαλύπτει τὸ μυστήριο τοῦ προσώπου καὶ πρωταρχικὰ τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ὑπαρκτικῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἄναρχος, ἄκτιστος καὶ ἀχώρητος Θεὸς δὲν δεσμεύεται ἀπὸ τῆ θεϊκῆ του φύση ἀλλὰ ἐλεύθερα καὶ ἀπὸ ἀγάπη ἀναλαμβάνει στὴν ὑπόστασή του τὴν κτιστὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μυστήριο τῆς ἔνσαρκης ἐπιδημίας τοῦ Λόγου εἶναι τὸ προαιώνιο μυστικὸ τῆς δημιουργίας καὶ ἐρμηνεύει ἀκριβῶς τὴν ἐξ ἀρχῆς ιδιαίτερη σχέση τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν κτίση ὁλόκληρη. Ὁ Υἱὸς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐπρόκειτο νὰ ἐνεργοποιήσει αὐτοπροσώπως «τὸ σεσηγημένον καὶ ἄγνωστον τῆς οἰκονομίας μυστήριον», ἀναλαμβάνοντας νὰ φέρει σὲ πέρας τὴ μεγάλη καὶ προαιώνια εὐδοκία-θέληση τοῦ Πατρὸς γιὰ τὴ σωτηρία τῆς κτίσεως καὶ τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ γεγονὸς τοῦ Χριστοῦ δὲν συμβαίνει ξαφνικὰ καὶ αὐθαίρετα ἀλλὰ προετοιμάζεται καὶ προϊστορεῖται μὲ τὴ δράση τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ στὴν κτίση καὶ στὴν ἱστορία. Ἐπρεπε, ὅμως, νὰ βρεθεῖ τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο ποὺ ἐλεύθερα θὰ συνεργαζόταν μὲ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ προαιώνιου σχεδίου του γιὰ τὴν ἐνανθρώπηση.

Ἡ Θεοτόκος ἀνταποκρίνεται στὴ θεία κλήση ἐξ ὀνόματος ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δὲν πρόκειται, λοιπόν, γιὰ κάποιο τυχαῖο γεγονὸς ποὺ ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν προαίρεση καὶ τὸ δίλημμα ἐνὸς μεμονωμένου καὶ ἀνεξάρτητου ἀτόμου ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπάντηση τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασμένης ἐλευθερίας τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Στὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου πραγματώνονται οἱ ἄπειρες δυνατότητες τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Ὁ Θεὸς περιχωρεῖται καὶ σαρκώνεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ κατάφαση τῆς Παρθένου ἀποτελεῖ πλήρη καὶ ἐγνωσμένη πράξη ἐλευθερίας στὴν ἄκτιστη ἐλευθερία τῆς κένωσης τοῦ Λόγου, τὴν ἀπάντηση καὶ προσφορὰ τῆς ἀνθρωπότητας, τὸ μερίδιο τῆς ἀνθρώπινης συνεργίας.

Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία δὲν συνδέει τὸ γεγονὸς τῆς ἐνανθρώπησης ἀναγκαστικὰ μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα οὔτε ἐγκλωβίζεται στὸ σχῆμα πτώση-ἀπολύτρωση. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἡ ἐνανθρώπηση δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἀπεμπλοκὴ

ἀπὸ τὴν πώση ἀλλὰ ἡ πραγμάτωση τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ τῆς ἔνωσης κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου. Ἡ ἀρχέγονη ἐκεῖνη Χριστολογία, δίχως νὰ ἀλλάξει προσανατολισμό, μετατρέπεται τώρα λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὸ τραγικὸ δεδομένο τῆς πώσης καὶ τῆς φθορᾶς τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μυστήριον τῆς ἔνσαρκης οἰκονομίας εἶναι προαιώνια καὶ ἄκτιστη βουλή-εὐδοκία τοῦ Θεοῦ.

Συνεπῶς, ἡ ἐνανθρώπηση εἶναι ὁ ἀπόλυτος καὶ πρωταρχικὸς σκοπὸς τοῦ Θεοῦ, ἥδη ἀπὸ τὴν πράξη τῆς δημιουργίας. Τὸ ἀνθρώπινον γένος «καὶ πρὸ τοῦ θανάτου θνητὸν ὡς ἐκ ρίζης τοιαύτης» εἶχε ἀνάγκη ὀλοκληρώσεως καὶ ἐνώσεως μὲ τὸ ἀρχέτυπο. Ἡ ἐνανθρώπηση δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὡς μία αὐτόνομη καὶ ξεχωριστὴ πράξη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ περιλαμβάνει καὶ ὅλα τὰ γεγονότα τῆς ἐπίγειας οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ βάπτισις, ἡ διδασκαλία, τὰ θαύματα, τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ συμπεριλαμβάνονται ὀργανικὰ στὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκωσης. Ἡ ὀλοκλήρωση τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ σωτήρια μετάδοσή του, πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν Πεντηκοστή, ὅταν πλέον ὁ Χριστὸς καθίσταται *συλλογικὸ Πρόσωπον* πὺν ἐνσωματώνει διαρκῶς τὴν κτίσι καὶ τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ἐνότητα τοῦ Σώματός Του, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ξένο καὶ παράδοξο αὐτὸ μυστήριον προσεγγίζουν οἱ πιστοὶ μέσα στὸν λειτουργικὸ χρόνο τῆς Ἐκκλησίας. Κάθε λειτουργικὴ σύναξι δὲν εἶναι ἐπανάληψη, μίμηση καὶ συμβολισμός, ἀλλὰ δυναμικὴ μετοχὴ στὸ ἐκ νέου ἀνασυγκροτούμενο κάθε φορὰ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ κρασί καὶ τὸ ψωμὶ ὡς στοιχειώδη συστατικὰ τῆς ὑλικῆς μας ὑπαρξῆς μεταβάλλονται εὐχαριστιακὰ σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὡς μία ἐκ νέου ἐνανθρώπηση. Ἡ μετοχὴ στὴ Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἡ πιὸ αὐθεντικὴ κατάφασις στὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρώπησης. Σ' αὐτὴν ἀνακεφαλαιώνονται τὰ πάντα. Ὁ κόσμος, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἱστορία προσλαμβάνονται στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι, λοιπόν, τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας, ὅπου ἡ κτίσι ὀλόκληρη ἀνακαινίζεται, γίνεται μία Εὐχαριστία.

Ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν κόσμο γιὰ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὴν ἀνθρωπότητα μέσα ἀπὸ τὴ σάρκα τοῦ κόσμου μεταλλαγμένη διὰ τοῦ ἀνθρώπου σὲ εὐχαριστιακὸ σῶμα. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπηση ὡς ἀναδημιουργία, γνωρίζουμε τὸ νόημα τῆς δημιουργίας, τοὺς λόγους τῶν ὄντων. Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἄλλος μικρόκοσμος συνομίζει στὴν ὑπαρξή του, ὅλες τὶς βαθμίδες τοῦ κτιστοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ διὰ τῆς Εὐχαριστίας πρέπει νὰ συνάξει τοὺς λόγους τῶν ὄντων καὶ νὰ τοὺς προ-

σφέρει στον άκτιστο Λόγο ως εὐχαριστία. Ἡ κτίση ως εὐχαριστία εἶναι τὸ ἀπόκρυφο μυστήριον γιὰ τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκαν τὰ πάντα. Ὁ παγκόσμιος Χριστὸς ὡς τέλος καὶ ἀρχὴ τῶν ὄντων, τὸ πλήρωμα καὶ ἡ ἀνακεφαλαίωση τῆς δημιουργίας, μετασχηματίζει τὴν ὕλη τοῦ κόσμου σὲ ἕνδοξο σῶμα Του.

Σταῦρος Γιαγκάζογλου